

İLİMDE NİYETİN ÖNEMİ: İHTİRASIN SONUCU

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl'ihî ve sahbihi ecma'în ve men tebi'ahû bi-ihsanin ilâ-yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd.

Fe kâle Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem:

Fe-kale'n-nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem;

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيْمَارِي بِهِ السُّفَهَاءُ أَوْ يُكَاتِرَ بِهِ
الْعُلَمَاءُ أَوْ يَصْرِفَ بِهِ وَجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ فَلْيَتَبَوَّأْ
مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

Men talebe'l-ılme li-yümâriye bi-hi's-süfehâe ve yükâsira bi-hi'l-ulemâe ve yasrife bi-hî vücûhe'n-nâsi ileyhi fe'l-yetebeve' mak'adehû mine'n-nâri.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Ebû Nuaym el- İsfahânî'nin ve İbn Asâkir'in Enes radiyallahu anh'ten rivayet

ettiğine göre, Peygamber sallallahu aleyhi vessellem Efendimiz buyurdular ki.

Men talebe'l-ılme. Kim ilim öğrenmeye girişirse, ilim talep ederse. İlim yoluna girerse, ilim öğrenmeye başlarsa.

Ama ne sebeple?

Li-yümâriye bi-hi's-süfehâe. Akılsız, boş kafalı insanlarla onunla münakaşa yapmak için. Laf ebeliği, çekişme, münakaşa. *Ve yükâsira bi-hi'l-ulemâe.* Ve âlimlerle, âlimlerin karşısına geçip, bak ben senden daha çok biliyorum diye, bilgi çokluğu yarışması yapmak için.

Ve yasrife bi-hî vücûhe'n-nâsi ileyhi. Ve bu ilim vasıtasıyla, insanların teveccühlerini kendisine celp etmek maksadıyla ilim öğrenirse.

Bu adam ilimden bir sevap alır mı?

Mükâfat alır mı?

Âlimin sevabını alır mı?

İlim öğrenmenin, ilim öğretmenin mükâfatına nail olur mu?

Olamaz.

Üstelik. *Fe'l-yetebevve' mak'adehû mine'n-nâri.* Cehennemde oturacağı yere hazırlansın bakalım. Çünkü cehenneme atılacak.

İlmi boş kafalı heriflerle, çene çalmak, münakaşa etmek için, âlimlerin karşısına geçip bak ben senden daha çok biliyorum diye övünmek için, insanların teveccühlerini kendisine çekmek için öğrenen cehennemdeki yerini hazırlasın.

İlim niçin öğrenilir?

Allah'ı bilmek için, Allah'ın rızasını kazanmak için öğrenilir.

Cenâb-ı Hakk Teâlâ bize neler buyurmuş?
Şunu öğreneyim de yapayım.

Nelerden sakınmam lazım?

Bazen çok istiyoruz doğruyu bilmek ama yine yanılıyoruz şu işi kökünden doğru öğreneyim en iyisi şu ilim yoluna gideyim de, şu ilim işi iyice öğreneyim diye öğrenirse, o zaman mükâfat alır. Allah rızası için öğrenecek. Allah'ın rızasını kazanmanın yollarını öğrenmek için öğrenecek. Öğretirken de, öğrenirken de Cenâb-ı Hakk'ın rızasını düşünecek. Halkın teveccühünü, maaşını, bilmem alkışını, beğenmesini, takdirini düşünmeyecek. Öyle düşünürse mükâfat alamaz. Böyle düşünürse mükâfat alır.

Allahu Teâlâ hazretleri âlime, ilme, ilim öğrenene, muallime çok mükâfat veriyor ama onunda şartı bu işte. Yani Allah rızası için olması. Allah rızası için olmayınca hava alır. Hava almakla da kalmaz, ateşe atılır cayır cayır yanar.

Bu hususta pek çok hadîs-i şerîfler var. Mükâfatlarını da okuyalım.

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ، كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى

Men talebe'l-ılme kâne keffaraten limâ madâ.

Kim ilim öğrenirse, geçmiş hata ve kusurlarını silmeye, bu ilim öğrenmesi vesile olur. Kefaret olur. Eski günahlarını Allahu Teâlâ affeder siler.

لَهُ بِرِزْقِهِ مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ، تَكْفَّلَ اللَّهُ

Men talebe'l-'ilme tekeffelallahu bi-rız-kıhî.

Kim ilim öğrenmeye girerse. Eee bak mühendis olmuyor, doktor olmuyor. Ne olacak şimdi? Bu para kazanamaz, kimse kız vermez. Aç kalır, açık kalır. Allah onun rızkını tekeffül ediyor. Kim ilim öğrenmeye kalkarsa o yola girerse, Allah onun rızkını tekeffül eder.

Ummadığı yerde, ummadığı şekilde rızkı gelir, nimete nail olur.

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُصْلِحَ بِهِ نَفْسَهُ أَوْ لِمَنْ
بَعْدَهُ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ

Men talebe bâben mine'l-'ilmi li-yusliha bihî nefsehû ev limen ba'dehû keteballahu lehû mine'l-ecri misle remli 'âlicin.

Kim ilimden bir bölüm. Çünkü ilmin tamamını öğrenmek mümkün değil. Ancak insanlar bölüm bölüm öğrenirler. Kimisi şu ilimde temayüz eder, kimisi bu ilimde bilgi sahibi olur, mütehassıs olur, kimisi öteki ilimde. Birisinin bildiğini ötekisi bilmez. Bütün ilimleri öğrenmeye kalkanda bir şey öğrenemez. Yani hepsinde sathi kalır. Ancak bir dalda derinleşen biraz bir şey öğrenir. Ben her şeyi öğreneceğim, ziraatten, ticaretten, sanayiden, mühendislikten, doktorluktan, edebiyattan, tarihten, coğrafyadan, kimyadan, fizikten. Tamam, sen lise talebesi seviyesinde kalırsın. Doğru düzgün bir tanesine kendini ver. Adam akıllı çalışta mütehassıs ol, uzman ol, parmakla gösterilen bilgili bir kimse ol. Kendi tecrübelerinin vesaire vesaire. Herkes sana hürmet etsin. İlimden bir bab öğrenen bir kimse,

yani hepsini öğrenmeye gücümüz yetmiyor. Fıkıh biliyorsak, tefsir bilmiyoruz. Tefsir biliyorsak, hadîs bilmiyoruz. Hadîs biliyorsak, kelâm bilmiyoruz. Kelâm biliyorsak, faraiz bilmiyoruz. Eksiklerimiz çok. Yani ömrümüzü ilme verdiğimiz halde eksikler çok oluyor. Eh böyle yavaş yavaş, bab bab, bölüm bölüm hayırlı ilimleri Allah öğrenmeyi nasip etsin. İlimden kim bir bab bir bölüm öğrenmeye girişirse.

Neden?

Li-yusliha bihî nefsehû. Bunu öğreneyim de nefsimi ben ıslah edeyim diye öğrenirse. Şu nefsimin çok kusurları var. Ayıplarım, eksiklerim çok, hatalarım bol, şu ilmi öğreneyim de kendimi bir ıslah edeyim, bir düzene sokayım, nedir bu derbederliğim. Ömür işte geldi işte gidiyor. Bir baltaya sap olamadık. Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanacak doğru düzgün bir şey yapamadık. Yazık olacak.

Cenâb-ı Hakk'ın divanında nasıl hesap vereceğiz?

Bu ömrün, bu ilmin, paranın, pulun nasıl hesabını vereceğiz?

Bu sıhhatin diye. Kendini ıslah etmek için öğrenirse.

Veyahut.

Ev limen ba'dehû. Kendisinden sonrakilere bu ilmi öğretmek için, onlar ıslah olsunlar diye. Dur ben şunu iyice öğreneyim de, bu konuda başkalarına faydalı olayım. Çoluk çocuğum yetişsin, eşe dosta anlatayım, isteklilere anlatayım diye, böyle iyi niyetle öğrenirse.

Keteballahu lehû mine'l-ecri. Cenâb-ı Hakk ona ecir ve mükâfat babında ne kadar sevap yazar?

Misle remli 'âlicin. Çölün kumları sayısınca sevap yazar. Uçsuz bucaksız çölde o kumların sayılarını kim bilir Allah'tan başka. Ne kadar çok mükâfat. İşte o kadar çok mükâfat verir.

a. **Peygamberlere Yaklaşan Derece**

Bu konuda bir hadîs-i şerîf daha.

مَنْ طَلَبَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ
وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ

Men talebe bâben mine'l-'ilmi. Kim ilimden bir bölüm, bir bab, bir bahis öğrenmeye girişirse.

Neden?

Li-yuhyihe bihi'l-islâme. Bu öğrendiğim ilimle, İslam'ı dirilteyim diye.

Çünkü İslam'ın dirilmesi, canlı kalması, yaşaması neyledir?

İlimdir. İlim gitti mi İslam'ın canı da gider. Çünkü *El'ilmü hayâtül islâm.* İlim İslam'ın hayatıdır. İlim yok İslam gitti, öldü. *Innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn.* İlim var. Tamam. İslam dirilir. İslam'ı diriltmek için, kim ilimden bir bahis, bir bölüm öğrenirse, bir dal öğrenirse;

Kâne beynehû ve beyne'l-enbiyâi deracetün vâhidetün fi'l-cenneti. Cennete girer. Üstelik cennete girdikten gayrı, Peygamberler ile arasında sadece bir derece fark olur. O kadar yüksek derecesi olur ki, yüksek yüksek yüksek yüksek. Ancak Peygamberlerden bir derece aşağı. Bir derece fark olur Peygamberler arasında. Çünkü İslam'ı ihyâ etmek istiyor. Gazâlî kitap yazmış.

Ne yazmış?

İhyâ'u Ulmû'id-Din. Din ilimlerinin ihyâsı, yani dirilmesi. Din ilimlerinin dirilmesi. Bak ne niyetle. Kitabın başından, niyeti belli mübareğin. İslam'ın ilimlerini yeniden diriltmek istiyor İslam'ı diriltmek istiyor.

Birisi İmam Gazâlî'nin kitaplarını nerede görse yaktırırımış. Şimdi Suud'da sokmuyorlar, okutturmuyorlar. İşte bazı zayıf hadîsler filan var içinde, rivayetleri zayıf filan diye.

Kâdı'nın birisi, hâkimin birisi, eski devirde, Kâdı Efendi. Nerede İmam Gazâlî'nin kitaplarını görse yaktırırımış. Bir gece rüya görmüş rüyasında, mübarek böyle bir kalabalık topluluk bir şey. Birde bakmış ki Peygamber sallallahu aleyhi vessellem Efendimizde orada. Yanında da böyle müeddeb bir insan var, el pençe divan duruyor. Çok terbiyeli bir kimse. Buda gitmiş Peygamber Efendimizin yanına doğru, rüyada, âşk ile şevk ile el öpecek şey yapacak filan Kâdı'ya, âlim yani. O mübarek müeddeb zat elinde bir kitap varmış.

Demiş ki; Ya Resûlullah! Bu kardeşimiz benim bu kitabımı nerede görse yaktırıyor. Burada sizin rızanıza aykırı, hadîse, sünnete aykırı bir şey var mı?

Mütalaa buyurup söyler misiniz?

Diye kitabını Resûlullah'a uzatmış. Rüyada, Resûlullah Efendimizde sayfaları çevirmiş. Demiş yok. Güzel yazmışsın. Aferin güzel yazmışsın demiş. Bu Kadı Efendi işte bu kitaplar fena dedi o zaman bu Kâdı Efendiye iftira

cezası, řu kadar kırbaç vurulsun diye rüyada hükmedilmiş. Rüyayı gören Kâdı Efendiye rüyada sırtı açılmış. Sırtı kırbaçlanmış. Rüyadan uyanmış ki, sırtı kan revan içinde, kabarık kabarık. Olur mu böyle şeyler?

Allahu âlem. Tabi geçmiş zamanda böyle kitaplara girmiş böyle bir şey. Ama yani olmuş benziyor. Olmuş gibi.

Çünkü iyi niyetli, İslam'ı ihyâ etmek istiyor, ötekisi de onu tenkit ediyor. Bazı insanların suyu sert oluyor, kimseyi beğenmiyor, herkesi cehenneme tıkmaya çalışıyor filan. Hâlbuki Cenâb-ı Hakk daha iyi bilir dese biraz hüsnü zan etse iyi olur.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi güzel huylara sahip eylesin. Sevdiği kulları eylesin. Sevdiği işleri yapmayı nasip etsin. Sevmediği sözlerden, hallerden, huylardan kurtarsın.

Eskiden işlediğimiz kötü amellerin cezalarını da kaldırsın. Bizi tertemiz olarak, sevdiği kul olarak huzuruna varanlardan, cennetine girenlerden, cemalini görenlerden eylesin.

Bi-hürmeti yevmi'l-cum'a ve bi-hürmeti ismihi'l-a'zâm ve bi-hürmeti nebiyyihi'l-ekrem ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

